www.nevo.co.il

**עעמ 6375/13 פלוני נ' משרד**

**בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לער**

**עע"ם 6375/13**

| | |
|---|---|
| לפני: | כבוד השופט א' רובינשטיין<br>כבוד השופט ח' מלצר<br>כבוד השופט א' שהם |
| המערער: | פלוני<br><br>נ ג ד |
| המשיבים: | 1. משרד החינוך<br>2. עמליה חיימוביץ, מנהלת מחוז משרד החינוך<br>3. מנהלת מחלקת חינוך וקהילה<br>4. פלוני |

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-רמלה בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים מיום 16.9.13 בעת"מ 11055-09-13 שניתן על ידי השופט א' יעקב – סג"נ

| | | |
|---|---|---|
| תאריך הישיבה: | כ"ט בתשרי התשע"ד | (3.10.2013) |

| | |
|---|---|
| בשם המערער: | עו"ד אלי זהר; עו"ד ד"ר יעל אריאלי בר-אילן<br>עו"ד איתי זהר; עו"ד שרון בן-צבי |
| בשם המשיבים1-2: | עו"ד תדמור עציון |
| בשם המשיבה 3: | עו"ד משה וייס; עו"ד מירי הרט |
| בשם המשיב 4: | פרופ' רון שפירא; עו"ד בועז וילנסקי; עו"ד אדם לוין |

**מיני-רציו:**

* ביהמ"ש העליון אישר את החלטת הרשות המורה כי נער בן 15, שהוגשה נגדו תלונה על פגיעה מינית, מצד חברו לא ילמד בבית הספר התיכון שבו לומד המתלונן, ושאליו שובץ אף המערער מתחילה, אלא בבית ספר בעיר סמוכה. זאת על אף שלאחר הגשת הערעור התיק נסגר מחוסר ראיות מספיקות.

* משפט מינהלי – חינוך – העברה

* חינוך – בתי ספר – העברה לבית ספר אחר

* משפט מינהלי – שיקול-דעת – משרד החינוך

* חינוך – שיקול-דעת – בחינתו

--- סוף עמוד 1 ---

.

לפנינו פרשה עצובה, הכרוכה בשני קטינים כבני 15, שהאחד מהם (המשיב 4) התלונן במשטרה על פגיעה מינית מצד חברו, המערער. כתוצאה מכך החליטו רשויות החינוך המקומית והממשלתית, בשל חששותיו של המתלונן, שהמערער לא ילמד בבית הספר התיכון שבו לומד המתלונן, ושאליו שובץ אף המערער מתחילה, אלא בבית ספר בעיר סמוכה. ביהמ"ש לעניינים מינהליים מרכז דחה את עתירת המערער לעניין מקום לימודיו העתידי, באשרו את החלטותיה של מערכת החינוך. מכאן ערעור זה. יצוין כי לאחר הגשת הערעור, הודיעה הפרקליטות על סגירת התיק מחוסר ראיות מספיקות. אך עדיין הגורמים במשרד החינוך סבורים כי הפתרון הראוי בעניינו הוא הפרדה בין השניים בבתי ספר שונים והומלץ כי המערער יחזור מיד לבית הספר שהוצע לו. לטענת המערער בפתרון שהוצע נפגעה חזקת החפות שלו. לשיטתו, ניתן ליצור הפרדה בין השניים גם בבי"ס אחד.

.

ביהמ"ש העליון (מפי השופט א' רובינשטיין) דחה את הערעור מהטעמים הבאים:

במישור המשפט המינהלי, ברי כי התערבות בהכרעותיהן של רשויות המינהל, ובהן ואף ביתר שאת רשויות חינוכיות, נעשית כאשר ההחלטות הן בלתי סבירות עד מאד, ונהוג להשתמש בביטוי חוסר סבירות קיצונית. במקרה דנא, אין לומר במכלול הנסיבות ובמצב שנוצר, שהחלטת הרשות – אשר בהכרעה בה עורבו גורמים מדיסציפלינות שונות, חינוכיות ופסיכולוגיות – אינה נמצאת במתחם הסבירות.

אשר לצד האנושי: במקרה דנא אין החלטה "טובה" אלא בוחרים ברע במיעוטו. אין חולק כי שני הנערים מצויים במצוקה וכי הימצאם בכפיפה אחת הוא עניין מורכב. גם אם כשיטת המערער, ניתן היה ליצור טכנית מסביבם באותו בית ספר מערכת "הרחקה הדדית", הדבר עלול, על פי ניסיון החיים, להעצים את המתח והבעייתיות, לרבות התייחסות הסביבה היומיומית ותגובות תלמידים אחרים, ואיש לא ייצא נשכר מכך. גם השכל הישר תומך בשלב זה ב"הפרדת כוחות". בנסיבות אלה, גם אם לא נייחס משקל בעל משמעות לעילת הסגירה של התלונה, חוסר ראיות, נזכור את חזקת החפות ממנה נהנה המערער, ונתמקד באישיותם של שני הנערים, על ההכרעה להביא בחשבון את פגיעותו הרבה יותר של המתלונן, בשל מאפייני אישיותו (למתלונן פיגור קל ויש סיכון לפגיעה עצמית), מבלי להקל ראש במצוקת המערער.

על כן, לעת הזאת, אין מנוס מכך שהמערער ילמד בבית הספר האחר המוצע לו. ככל שירצה המערער לעבור לקראת שנת הלימודים הבאה לבית הספר שבו מדובר, יישקל הדבר בכובד ראש, תוך הבאה בחשבון של התפתחויות ככל שיהיו.

---

## **פסק-דין**

השופט א' רובינשטיין:

רקע והליכים

א. לפנינו פרשה עצובה, הכרוכה בשני קטינים כבני 15, שהאחד מהם (המשיב 4, להלן המתלונן) התלונן במשטרה על פגיעה מינית מצד חברו, המערער. כתוצאה מכך החליטו רשויות החינוך המקומית והממשלתית, בשל חששותיו של המתלונן,

--- סוף עמוד 2 ---

שהמערער (להלן גם הנילון) לא ילמד בבית הספר התיכון שבו לומד המתלונן, ושאליו שובץ אף המערער מתחילה, אלא בבית ספר בעיר סמוכה. נאמר כבר כאן,

שבשל הדחיפות, שכן המערער אינו לומד מראשית שנת הלימודים בזיקה להליכים – החלטנו ליתן הכרעתנו מיד לאחר שנאספו כל המסמכים הרלבנטיים לתיק בית המשפט, לרבות – כפי שיפורט – לאחר החלטת רשויות האכיפה לסגור את תיק החקירה מחוסר ראיות מספיקות.

ב. נזכיר בתמצית, כי בית המשפט לעניינים מינהליים מרכז (סגן הנשיאה יעקב) דחה ב-16.9.13 את עתירת המערער לעניין מקום לימודיו העתידי, באשרו את החלטותיה של מערכת החינוך. בית המשפט ציין כי אינו מטיל דופי בעותר (המערער) ואינו קובע דבר בנושא התלונה. ההליך שלפנינו הוא ערעור על ההחלטה בקשר למקום הלימודים, שכן המערער מבקש ללמוד בבית הספר אליו שובץ, שכאמור לומד בו אף המתלונן. הערעור הוגש ב-22.9.13. קיימנו דיון ב-3.10.13 ושמענו בהרחבה את טענות הצדדים.

ג. בהחלטה שלאחר הדיון ב-3.10.13 ציינו, כי לתוצאת החקירה בתלונה שהוגשה למשטרה יתכנו השלכות על ההכרעה, וכי ניתן להגיע בתוך שבועיים להחלטה בתיק התלונה, ועל כן קצבנו מועדים.

ד. נציין עתה במקצת פירוט את שאירע לאחר מכן. ב-13.10.13 הודיעה הפרקליטות על סגירת התיק מחוסר ראיות מספיקות. בעקבות זאת, ולאחר דיון והתייעצות, שבה מנהלת מחוז המרכז במשרד החינוך, שהיא זו אשר החליטה בעבר על ההפרדה בין שני הנערים מבחינת הלימודים, והכריעה לטובת ההפרדה לבתי ספר שונים (הודעת המדינה מ-22.10.13). הדבר נומק בשיקולים חינוכיים-פסיכולוגיים ובהיבטי סיכון וחוסן של כל אחד מן הנערים. זאת – כאמור – לאחר התייעצות בצוות מקצועי, שכלל – בנוסף לגורמי חינוך – את הפסיכולוגיות הבכירות ביותר במשרד החינוך. נאמר גם כי בית הספר שאליו מופנה המערער ערוך ומוכן לקליטתו. צורפה להודעת המדינה החלטתה של מנהלת המחוז, שציינה כי נתנה משקל מכריע לשיקולים החינוכיים-פסיכולוגיים-רגשיים, לעניין הסיכויים והסיכונים הכרוכים בנושא. מנהלת המחוז הסתייעה בחוות דעת השירות הפסיכולוגי, שצורפה אף היא ושנביא כאן את תמציתה. חוות הדעת הביאה בחשבון – כאמור בה – את אי שלילת הספק לקיום האירוע ואי סגירה מהעדר אשמה, אך לא הניחה כי אחד הנערים "פוגע" והאחר "נפגע", אלא בחנה את מצבם העכשוי. נאמר כי לגבי שני הנערים ישנן חוות דעת

--- סוף עמוד 3 ---

מדאיגות, ושניהם זקוקים לליווי ולתמיכה פסיכולוגית; עם זאת, נאמר כי אין כוחות הנערים שוים, שכן למתלונן צרכים מיוחדים ורמת פגיעות גבוהה, ונוכחות הנילון –

המערער – עלולה לגרום לו חרדה. אשר למערער, אף לו מצוקה רגשית, אך כוחותיו ותמיכה מתאימה יאפשרו הסתגלות. נבדקה גם אפשרות הפרדה בין השניים בבית ספר אחד, אך נאמר כי לא ניתן לקיים הפרדה מוחלטת, וגם הרעיון של סייעת אישית צמודה לניטור ההפרדה לא נמצא מתאים. הומלץ כי המערער יחזור מיד לבית הספר שהוצע לו. עד כאן תמצית חוות הדעת.

ה. נשוב להכרעתה של מנהלת המחוז להשאיר את החלטת ההפרדה – כאמור – על כנה. נאמר כי בית הספר המוצע לנילון ערוך לקליטתו. מנהלת המחוז הגיעה למסקנה שהפרדה ניתנת לביצוע רק בבתי ספר שונים. נוסיף, כי מחלקת החינוך במקום מגוריהם של הנערים, בהודעה מיום 27.10.13, הצטרפה לדעת משרד החינוך.

ו. ביום 27.10.13 נתקבלו התייחסויות מפורטות מטעם שני הנערים. מטעם המערער נטען, כי יש לראות את סגירת התיק כאילו לא התרחש המעשה שעליו התלונה. לשיטת המערער לא אירע דבר מכל הנטען כלפיו, ובכוונתו – כנמסר – גם להתלונן על סיווג החלטת הסגירה כדי שיוחלף ל"חוסר אשמה". המערער חולק על עמדת מנהלת המחוז וסבור כי ניתן למצוא פתרון להפרדה בבית ספר אחד בהפסקות הלימודים, תוך שמירה על ידי סייעת; נטען כי המערער נמצא על סך אבדנות כקרבן לתלונת סרק. עוד נטען, כי התקיים מפגש של חלק מן הגורמים אשר שימשו כצוות מייעץ למנהלת המחוז, בו נכחו גורמי הפרקליטות שעסקו בתיק, ולאחר פניית באי כוח המערער נאמר להם כי הפרקליטה שליותה את התיק נתנה במפגש שלוש דוגמאות בעל פה לספקות שבעקבותיהם נסגר התיק מחוסר ראיות מספיקות; לחומר זה לא נחשף המערער. הדבר, כנטען, גרם לכך שהחלטת מנהלת המחוז ניתנה מתוך הנחת ספק בחפות המערער. עוד הוזכר, כי הורי המתלונן פנו לתנועת הנוער ולחוג הספורט בו משתתפים השניים להרחקת המערער, וכך גם הורים אחרים ששמעו על כך מהם; נוכח כל זאת נפגעה חזקת החפות והוטל אות קין במערער. עוד נטען, כי נפגעה זכות המערער לחינוך ולהליך הוגן, כיון שעמדתו לא נשמעה כראוי. נאמר גם, כי אין זה נכון שלמערער כוחות להתמודד עם המצב, וצורפה חוות דעת של הפסיכולוגית המטפלת בו החוששת לפגיעה עצמית. לבסוף, נטען באשר לחזקת החפות ולמשמעותה של החלטה בדבר סגירה מחוסר ראיות, שאין לבסס עליה כשלעצמה – כנאמר – החלטה בהקשר דנא. נתבקש אפוא כי המערער ישובץ בבית הספר שאליו שובץ מתחילה.

--- סוף עמוד 4 ---

ז. מטעם המשיב 4, המתלונן, נטען כי הנושא כבר נדון במספר גופים – ארבעה – וכולם החליטו אשר החליטו, על פי מאזן הפגיעה הנפשית בין שני הקטינים, והוזכר כי למתלונן פיגור קל ויש סיכון לפגיעה עצמית; נטען – ממש כתמונת ראי לטענות המערער, אף כי התגובות הוגשו באותו יום – כי סגירה מחוסר ראיות מלמדת על קיומן של ראיות מינהליות התומכות בהחלטה שנתקבלה, שכן יש בכך ספק סביר בחפות החשוד; והמתלונן עומד על תלונותיו. עוד נאמר, כי אין סיכוי להפרדה בתוך בית הספר. במישור המשפטי נטען כי אין מקום להתערב בהחלטה המינהלית, הנופלת למתחם הסבירות, והדבר חל גם ובמיוחד בנושאי חינוך, על פי הפסיקה. נטען גם כנגד עובדות ספציפיות שבאו לכאורה מפי המערער, שהמתלונן חולק עליהן. נאמר כי אין כל מפגשים בין השניים, כטענת המערער. עוד הוסף, כי בהעדר הפרדה תישלל זכות המתלונן ללימודים, שכן לא יוכל לתפקד. גם מצד המתלונן הוגשה חוות דעת, של העובדת הסוציאלית המטפלת בו, ותוארו קשיים וחשש לפגיעה עצמית אף כאן.

הכרעה

ח. החלטנו – כאמור – ליתן הכרעתנו ללא דיחוי ולנמקה בקצרה, כדי שהצדדים יידעו היכן הדברים עומדים. ההכרעה קשה עד מאוד. לפנינו במישור המשפטי סוגיה במשפט המינהלי, אך חשובה הימנה בעולם האמיתי הסוגיה האנושית. נציין כבר כאן כי בהכרעתנו השתדלנו שלא להיתפס לנושא הסגירה מחוסר ראיות כשלעצמו, אלא למצב שנוצר – אכן – באיזון בין הנערים בהם מדובר. שקלנו אם יש מקום כי נעיין בעצמנו בחומר הראיות בתיק החקירה, אך סברנו כי לא יהא זה מן המידה, מקום שהדבר נמנע מן השניים, וכיון שלא יהא מקום כי "נחרוץ דין" לכאן או לכאן בהליך שאינו בנוי לכך; ועלינו ליתן משקל לחזקת החפות העומדת למערער, ולמצוא דרך ליתן לה ביטוי.

ט. אשר למשפט המינהלי, בלא שנכביר מלים, נוכח הזמן הקצר, על ההלכות הרלבנטיות - ברי כי התערבות בהכרעותיהן של רשויות המינהל, ובהן ואף ביתר שאת רשויות חינוכיות, נעשית כאשר ההחלטות הן בלתי סבירות עד מאד, ונהוג להשתמש בביטוי חוסר סבירות קיצונית. במקרה דנא, איננו יכולים לומר במכלול הנסיבות ובמצב שנוצר, שהחלטת הרשות אינה נמצאת במתחם הסבירות. כמובן ניתן להעלות השגות ותהיות כמות שעשה המערער, אך עלינו לצאת מן ההנחה של היעדר שיקולים זרים ושל מקצועיות, ובהכרעה עורבו גורמים מדיסציפלינות שונות, חינוכיות ופסיכולוגיות. גם אם עילת הסגירה מחוסר ראיות היתה בתודעת הגורם המחליט, כפי

--- סוף עמוד 5 ---

שגם נאמר, איננו מטילים דופי באמירת מנהלת המחוז, על-יסוד הייעוץ שקיבלה, שלא ראתה להתייחס דווקא ל"פוגע" ו"נפגע". היה עלינו לשאול עצמנו האם היתה החלטתה, על דעת כל גורמי החינוך והפסיכולוגיה ללא מסתייגים, לא סבירה באופן קיצוני, ותשובתנו על כך אינה בחיוב.

י. ואשר לצד האנושי: במקרה דנא אין החלטה "טובה", וכדברי הכלל הותיק "בוחרים בקטנה שבשתי רעות", והוא הרע במיעוטו. אין חולק כי שני הנערים – המתלונן והנילון – מצויים במצוקה. אין גם חולק ממש, כי הימצאם בכפיפה אחת הוא עניין מורכב, אלא שלשיטת המערער המצב ניתן לפתרון ולא כן לשיטת המתלונן, ועל פי החלטת מנהלת המחוז. לטעמנו, גם אם ניתן היה ליצור טכנית מסביבם באותו בית ספר מערכת "הרחקה הדדית", הדבר עלול, על פי נסיון החיים, להעצים את המתח והבעייתיות, לרבות התייחסות הסביבה היומיומית ותגובות תלמידים אחרים, ואיש לא ייצא נשכר מכך. גם השכל הישר תומך בשלב זה ב"הפרדת כוחות". בנסיבות אלה, גם אם לא נייחס משקל בעל משמעות לעילת הסגירה של התלונה, חוסר ראיות, נזכור את חזקת החפות ממנה נהנה המערער, ונתמקד באישיותם של שני הנערים, על ההכרעה להביא בחשבון את פגיעותו הרבה יותר של המתלונן, בשל מאפייני אישיותו, מבלי להקל ראש במצוקת המערער.

י"א. על כן, סבורים אנו כי לעת הזאת, אין מנוס מכך שהמערער ילמד בבית הספר האחר המוצע לו; אמרנו לעת הזאת, שכן לא בהכרח עסקינן בהחלטה לא הפיכה כליל. סבורים אנו, כי ככל שירצה המערער לעבור לקראת שנת הלימודים הבאה לבית הספר שבו מדובר, יישקל הדבר בכובד ראש, תוך הבאה בחשבון של התפתחויות ככל שיהיו, וכמובן איננו נוטעים מסמרות. אנו ממליצים כי המערכת התומכת, החינוכית והפסיכולוגית, תחפש בתקופה שמעתה ואילך דרכים להשקטת הרוחות ככל הניתן, ואנו מאמינים שהדבר אפשרי, ברצון טוב ובשכל ישר, שהרי השניים דרים באותו ישוב ועשויים להיפגש במקומות שונים, אם באקראי ואם מעבר לכך. גם אם נוצרה חרושת שמועות ודיבורים, ואין כיצר לב האדם מזה ומזה להעצים, וגם אם אין בידינו למנוע זאת בהחלטות שיפוטיות, קוראים אנו לכל הצדדים ולגורמי החינוך והפסיכולוגיה לעשות לצינון האוירה ולהרגעה. מבינים אנו כי קיימים משקעים וכעסים, אבל חשוב מאד להביט קדימה, שכן השתקעות באלה רק תעצים ותקשה. נבקש כי הורי המערער ובאי כוחו יסבירו לו את ההחלטה, וישכנעוהו להצטרף לבית הספר אליו שובץ עתה, כדי להמשיך בלימודיו כראוי. אנו מקוים כי הכרעתנו תובן, ומוסיפים אנו, בהתחשב

--- סוף עמוד 6 ---

בחששות שביטאו גורמי הטיפול משני הצדדים, כי חיוני שניטור ותשומת לב מיוחדים יוקדשו למצבם של הנערים על-ידי הוריהם, מחנכיהם והמטפלים בהם, כמובן מאליו.

י"ב. בנתון לאמור, לרבות הערתנו באשר לאפשרות לעתיד, איננו נעתרים לערעור. אין צו להוצאות.

ניתן היום, כ"ה בחשון התשע"ד (29.10.2013).

ש ו פ ט ש ו פ ט ש ו פ ט

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 13063750_T07.doc /צש
מרכז מידע, טל' 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il
א' רובינשטיין 54678313-6375/13
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה
בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן

--- סוף עמוד 7 ---